

REGIONALIZM, LOKALNOŚĆ, TOŻSAMOŚĆ

Marian Golka, Doświadczanie tożsamości w warunkach wielokulturowości

Współczesne doświadczanie tożsamości zaczęło zmieniać się radykalnie – na skutek wielu czynników, a w tym pod wpływem wielokulturowości. Wielokulturowość jest tu traktowana jako uświadomione współwystępowanie na tej samej przestrzeni (albo w bezpośrednim sąsiedztwie bez wyraźnego rozgraniczenia, albo w sytuacji aspiracji do zajęcia tej samej przestrzeni) dwóch lub więcej grup społecznych o względnie odmiennych cechach kulturowych. Temu towarzyszy swoista „wielokulturowość kultur”, które mają coraz częściej i coraz wyraźniej hybrydalny charakter. Chyba bezpowrotnie minęły czasy spokoju, równowagi, stałości i jednoznaczności tożsamości - skończyło się panowanie idei tożsamości jako czegoś trwałego, jednorodnego i powszechnego. Choć tożsamość stała się czymś problematycznym, wątpliwym, niejasnym, jest też twórczym i wiele obiecującym wyzwaniem. Wszak płynność, zmienność, tymczasowość, hybrydalność tożsamości odpowiadają płynności, zmienności i zróżnicowaniu współczesnej cywilizacji zachodniej.

Przemysław Pluciński, „Prawo do miasta” jako ideologia radykalnych miejskich ruchów społecznych

Idea ‘prawa do miasta’ (the right to the city) przeżywa obecnie prawdziwy renesans – zaś jako ideologia miejskich ruchów społecznych stała się jedną z kluczowych kategorii politycznych. Ma ona przy tym długą tradycję osadzoną w teorii społecznej, szczególnie w obrębie post-marksistowskiej teorii konfliktu.

W artykule zrekonstruowano podstawowe założenia idei prawa do miasta, omówiono poglądy jej głównych reprezentantów (H.Lefebvre, M.Castells, D.Harvey, N.Smith) oraz zaprezentowano idee pokrewne (sprawiedliwość przestrzenna, demokracja miejska, gentryfikacja). Ponadto wskazano na perspektywę miejskich ruchów społecznych (chilijscy pobladores, brazylijskie ruchy metropolitalne, ruch antygentryfikacyjny), aktywnie działających w sferze i przestrzeni publicznej.

Robert Kmiecik, Formy samorządu korporacyjnego w Polsce – dwadzieścia lat doświadczeń państwa demokratycznego

Jednym z największych osiągnięć procesu transformacji społeczno-politycznej w Polsce jest szeroka decentralizacja sfery władztwa publicznego. W znaczeniu prawa administracyjnego decentralizacja jest rozumiana jako system, w którym istnieje większa liczba samodzielnych ośrodków dysponujących kompetencjami publicznoprawnymi przy jednym centralnym. Decentralizacja to zatem procedura przekazywania zorganizowanym korporacyjnie grupom obywateli pewnych funkcji publicznych zastrzeżonych dotąd do kompetencji rządu centralnego. Przedmiotem zaprezentowanej w artykule analizy jest samorząd korporacyjny, którego podstawę stanowi związek osób o przymusowym charakterze członkostwa.

Będący egzemplifikacją decentralizacji samorząd korporacyjny nie jest jednak pojęciem jednowymiarowym odnoszącym się wyłącznie do stosunków terytorialnych. Bardzo ważną rolę w systemie reprezentowania interesów określonych środowisk odgrywa także samorząd specjalny, który wyodrębnia się według innych kryteriów. Odpowiednio do tego podziału w ramach samorządu specjalnego wyróżniamy samorząd zawodowy i gospodarczy.

W artykule starano się zwrócić uwagę na fakt, że sukces polskiej reformy samorządowej będzie pełny dopiero wówczas kiedy nastąpi harmonijny rozwój wszystkich form samorządu korporacyjnego, bez względu na charakter więzi łączących ich członków, których upodmiotowienie służyć będzie demokracji i umacnianiu społeczeństwa obywatelskiego.

Paweł Antkowiak, Ewolucja samorządowej ordynacji wyborczej w Polsce w okresie transformacji systemowej

Transformacja systemowa w Polsce zapoczątkowana w roku 1989 doprowadziła do powstania państwa prawa opierającego swój ustrój na zasadach demokratycznych, przy poszanowaniu podstawowych praw i wolności człowieka. Był to okres dynamicznych przemian systemowych, których integralną częścią było wprowadzenie samorządu terytorialnego, w obecnym kształcie. System wyborczy pełni w państwie demokratycznym bardzo istotną rolę w kształtowaniu życia politycznego, w tym również na poziomie lokalnym i regionalnym. Jednocześnie jest jednak tym elementem ustroju, który w bardzo łatwy sposób daje się wykorzystać do doraźnych celów politycznych, które niekoniecznie pokrywają się z celami demokratycznego państwa prawa. Doświadczenia sześciu dotychczasowych elekcji samorządowych pokazują, że samorządowa ordynacja wyborcza staje się bardzo często przedmiotem gry politycznej.

Piotr Cichocki, Jaka jest tożsamość wielkopolska?

Artykuł ten podejmuje refleksję nad regionalną tożsamością Wielkopolski na trzech ząbających się polach. W pierwszej kolejności scharakteryzowano dostępne wyniki badań sondażowych odnoszących się do poczucia więzi z regionem. Po drugie uwagę skupiono na problemie zasięgu oraz struktury tych więzi. W ostatniej części przeprowadzono dyskusję nad funkcjonalnością tożsamości wielkopolskiej względem wyzwań rozwojowych stających przed regionem. Przeprowadzone analizy prowadzą do przekonania, iż choć trudno zaprzeczyć istnieniu w świadomości społecznej Wielkopolan stosunkowo silnej więzi regionalnej, to jednocześnie wyraźna pozostaje treściowe ubóstwo oraz swoista amorficzność tych wyobrażeń. W tym sensie wyzwaniem dla dyskusji o regionalnej tożsamości nie jest w przypadku Wielkopolski diagnozowanie podzielanego przez mieszkańców subiektywnego autostereotypu, lecz odpowiedź na pytanie o możliwości wzbogacania i wzmacniania artykulacji przejawów regionalnej tożsamości.

Marta Gotz, Potencjał kooperacji w Wielkopolsce na tle wybranych województw kraju

Kooperacja (kooperencja) z punktu widzenia firmy opisywana jest jako strategia synkretycznego poszukiwania renty, a z perspektywy regionu, jako sposób porządkowania procesów gospodarczych w celu zapewnienia najlepszej sprawności danego systemu. W literaturze dominuje ujęcie biznesowe tej koncepcji opisujące relacje między przedsiębiorstwami. Celem artykułu jest wstępne rozpoznanie potencjału kooperacyjnego regionu czyli pokazanie Wielkopolski na tle trzech innych najbogatszych województw Polski pod względem zdolności do kooperacji. Ocena warunków dla rozwoju tego typu interakcji przeprowadzona jest poprzez odwołanie do sugerowanego w piśmiennictwie zestawu istotnych czynników. Czwarta pozycja Wielkopolski wśród polskich województw pod względem dochodu na osobę wydaje się korespondować z miejscami, jakie zajmuje ona w zakresie proponowanych czynników warunkujących rozwój kooperacji, choć potencjał do kooperacji plasuje region nieco wyżej aniżeli wynikałoby to z jego siły gospodarczej mierzonej wartością PKB p.c.

Monika Choroś, Dwujęzyczne tablice z nazwami miejscowości na Opolszczyźnie: przejaw demokracji czy źródło nowych konfliktów?

Ustawa o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz języku regionalnym, przyjęta przez polski parlament, uregulowała zasady wprowadzania dodatkowych nazw miejscowości oraz ulic w języku mniejszości. Powszechnie oczekiwano, że jej uchwalenie rozwiąże problemy, wyciszy emocje i złagodzi widoczne kontrowersje związane z wyrażaniem odrębności przez mniejszości narodowe.

Próba opisu wprowadzania niemieckich nazw miejscowości na Górnym Śląsku została przedstawiona na tle podobnych doświadczeń ogólnopolskich i europejskich. Wskazują one, że problem tablic z dwujęzycznymi nazwami miejscowości jest bardziej związany z emocjonalną niż pragmatyczną sferą życia i stanowi widoczny element „polityki pamięci”. Najwięcej emocji i dyskusji wywoływało wprowadzenie dodatkowych nazw w języku niemieckim i łemkowskim, co pokazuje, jak wielkie znaczenie dla dzisiejszego postrzegania tych mniejszości ma trudny bagaż przeszłości.

Iwona Jakimowicz-Ostrowska, Gdynia – historia, charakter, tożsamość

Miasta młode i stare, duże i mniejsze, bogate i nieco skromniejsze – wszystkie one naznaczone są cechami warunkującymi ich rozwój oraz wpływającymi na ich wizerunek. W tym kontekście Gdynia nie jawi się wcale jako jakieś szczególnie wyróżniające się miejsce. Wyjątkowym czyni ją dopiero legenda i emocje towarzyszące od początku budowie tej aglomeracji portowej, utrwalane przez lata mity na jej temat oraz wykorzystany przez dzisiejszych mieszkańców wynikający z nich kapitał. Mit jakim obrosto to miasto umiejętnie podsycany a zatem wciąż żywy służy uatrakcyjnianiu tego miejsca do dziś.

Miasto to przede wszystkim ludzie – zarówno dawni jego mieszkańcy, jak i współczesne pokolenie. Tu każdy jest jednocześnie imigrantem i tubylcem. To miejsce paradoksów gdzie nowoczesność styka się z tradycją, rozwój związany jest z historią, a dzisiejsi mieszkańcy dbają o pamięć poprzednich generacji. Historii powstania poru oraz miasta towarzyszy bowiem decyzjom o aktualnych kierunkach rozwoju, modernizacji czy rozbudowie. Wyobrażenia o Gdyni, wiążą się z jej modernistycznym charakterem białych budynków, stylem życia przybywających tu marynarzy i marzycieli, którzy ponad osiemdziesiąt lat temu odważyli się zrealizować swoje wizje.

Paweł Lewandowski, Tożsamość lokalna Gorzowa: między niemieckim dziedzictwem a polską codziennością

Artykuł dotyczy procesów powstawania tożsamości lokalnej mieszkańców Gorzowa. Jako jedno z miast na Ziemiach Zachodnich i Północnych, Gorzów zмага się wciąż ze swoją przerwana w 1945 roku historią. Powstałe po wojnie społeczeństwo postmigracyjne początkowo niechętnie identyfikowało się z obcym społecznie i kulturowo otoczeniem. Procesy osvajania i zawłaszczania przestrzeni miasta były pogłębiane w PRL przez propagandowy dyskurs odzyskania, ale nie sprzyjały pozytywnej identyfikacji. Po 1989 roku nastąpiła zmiana oficjalnych praktyk tworzenia tożsamości i miasto zwróciło się bardziej otwarcie ku dawnym niemieckim mieszkańcom oraz swojej własnej niemieckości. Wydaje się jednak, że dla przeciętnych mieszkańców Gorzowa procesy te nie są najważniejsze i wciąż uważają oni swoje miasto za stosunkowo mało atrakcyjne i nie potrafią łatwo odnajdować jego tożsamości lokalnej.

Bernard Linek, Instytut Śląski (1934-1948)

Artykuł, po przedstawieniu genezy i głównych nurtów polskiej humanistyki na Śląsku przełomu XIX i XX w., ze szczególnym uwzględnieniem historiografii, koncentruje się na międzywojennej i bezpośrednio powojennej działalności Instytutu Śląskiego w Katowicach. Analizuje postawione mu przez wojewodę Michała Grażyńskiego cele polityczne oraz główne kierunki prac i badań naukowych prowadzonych w tym czasie z inicjatywy tej placówki. Zgodnie z zamierzeniem Grażyńskiego placówka miała być obok Muzeum Śląskiego i Komitetu Wydawnictw Śląskich z Krakowa elementem polskiej ofensywy politycznej na polu polityki historycznej.

Pięcioletnia działalność IŚ przed wojną zakończyła się imponującą liczbą 270 pozycji książkowych o różnej objętości i charakterze. Aktywnie prowadzono również działalność popularyzatorską w formie wykładów, odczytów i specjalnych audycji radiowych. Bezpośrednio po wojnie to ta druga funkcja dominowała w pracach placówki, co związane było z naczelnym celem politycznym przyswojenia społeczeństwu ziem nowych.

Mikołaj Tyrchan, Poznańscy historycy prawa i Instytut Zachodni

W okresie międzywojennym w Poznaniu ukształtowała się odrębna szkoła naukowa historyków prawa, skupionych wokół osoby Zygmunta Wojciechowskiego i środowiska twórców myśli zachodniej. Jej tradycje badawcze kontynuowano po 1945 r. na Uniwersytecie Poznańskim i w ożywionej działalności naukowej Instytutu Zachodniego. Poznańscy historycy prawa brali aktywny udział w badaniach dotyczących okupacji hitlerowskiej w okresie wojny oraz Ziemi Odzyskanych (w aspekcie ich dziedzictwa historycznego i aktualnej problematyki polityczno – ekonomicznej). Instytut Zachodni był w II poł. lat 40-tych XX w. jednym z najważniejszych polskich ośrodków badawczych. W okresie stalinizmu środowisko naukowe Instytutu zostało poddane licznym ograniczeniom finansowym, cenzuralnym czy wręcz określonym represjom politycznym. Nadal główną rolę ogrywał w nim – aż do swojej śmierci - Zygmunt Wojciechowski. W artykule omówiono podstawowe kierunki badawcze podejmowane przez historyków prawa w ramach działalności Instytutu Zachodniego.